

Модијано, живот као роман

Потрага за породичним коренима, нејасни идентитети, прошлост која не пролази, успомене које с муком избацују на површину магловита сећања и помешана осећања породила су стил – Модијано

НОБЕЛОВЦИ

Мирјана Уакнић

ви да потом боље ишчезне трагајући за својим улогама глумице друге зоне: „Понекад, као пас без педигреа и превише препуштен самом себи, долазим у наивно искушење да, црно на бело и до детаља, прибележим све што сам пропатно због њене лудости и окрутности. Али ћутим, опраштам јој. Данас је све то ионако далеко.“ Да га отргне невољној младости, спасоносну улогу добила је једино литература. Али не и да залечи бол од пране смрти млађег брата, Рудија, једине чврсте породичне споне из доба детињства. Осам својих првих романа Модијано је њему посветио.

Потрага за породичним коренима, нејасни идентитети, прошлост која не пролази, успомене

суздржаности да се препусти исповедањима и својој одбојности да се без велике потребе лично постави на сцену, сведочи и сам у *Раго-словоу*: „Немам ништа да исповедим нишк осветлим, не осећам потребу за интроспекцијом или испитом савести. Напротив, што су ствари нејасније и тајанственије, више ме занимају.“ Од првих страница ове књиге, свесни смо колико детињство Патрика Модијана личи на његове романе. Зато читалац, под ликом различитих двојника, проналази јунака само једне и исте приче, Патрика Модијана, тог Патоса из романа *Услови ошћусти*, у безуспешној потрази за мало сигурности и љубави. Онога који нас подсећа да ничија свакодневица није

сачињена само од хероја или победника. А ликови из стварног живота, од текста до текста, ту су да аутобиографији гарантују истинитост чињеница пренетих у роман у коме ће имагинација добити крила.

Имамо утисак да се у Модијановим романима супротстављају два уметника. Први је виртуоз магловитости, неодређености, љубитељ сфумата са меланхоличним пигментима и недефинисаним обрисима. Искрсава затим други Модијано, истраживач, опсеиван и прецизан у хиљада детаља.

Модијано осмишљава декоре, непостојеће станице метроа и бројеве улица, сенке у шарковима Париза. Хоћање градом безмало увек прати заборав. Картографија града који он евоцира са проласком времена постала потпуно имагинарна. Имена улица постала су саставни део његовог речника, његове граматике, прворазредни поетски материјал. Када их поново прочитамо, схватимо колико сви ти пописи доју у смисао заплетима. У париској картографији Модијана два су места незаобилазна: кафени и хотели. Они нас неизоставно воде до Сименона, другог заљубљеника у Париз који је свог јунака, Мегреа, провео истим путевима. Само што Модијаново јунаке у кафеу никада не осваја никакво пијанство. У њима, једноставно, налазе кутке у којима могу да остану анонимни и скривени.

Кад поменемо Модијана, истрајног чувара да тума за историју, налазимо га непрекидно опседнутог Паризом и окупацијом са оним ретким талентом који има да говори о нестајањима са ванредном економичном изражајних средстава, без гнева и сажаљења, одвајкада лошим саветницима.

*преводиоца романа Патрика Модијана у издању Академске књиге

Недавно се навршило педесет година како је на литерарну сцену у Француској ступио двадесетогодишњи Патрик Модијано са романом првенцем *Место за звезду* (*La place de l'Étoile*, 1968) врло запаљивог садржаја. Од првих је писаца своје генерације који отвара болну табу тему сарадње са нацистичким окупатором и саргешењима очева. Из године у годину, потврђује статус писца који се не може сврстати и који полако иде путем подаље од доминантних књижевних токова, од политичких и литерарних авангарди. Вероватно услов да настане, у тој мери, јединствено књижевно дело тако да сваки његов нови роман редовно постаје литерарни догађај о коме говори читава Француска. Модијано је објавио преко тридесет пет романа и крајних проза, више филмских сценарија, позоришних комада и књига за децу. Нобелову награду за књижевност добио је 2014. године

Осетиће тешко детињство са родитељима који га најпре поверавају мајчиним родитељима који му се обраћају само на фламанско, а онда особама које су, случајем и под нејасним околностима, среди током рата и немачке окупације Француске. Ти мушкарци и жене без прошлости и будућности, често актери најсуморнијих момената колаборације, ишчезну од данас до сутра, заогрунати својим непрозирним тајнама.

Ређаће се потом интернати војничке дисциплине, слични затворима, бескрајна усамеленост и безбројни покушаји бежања. Мистериозна и амбивалентна фигура оца који читаво књижевно дело коме се придружује лик дистанциране и хладне мајке „лепе девојке, тврдог срца“. Мајка, оличње одсуства које се на тренутак поја-

Патрик Модијано Фото Frankie Fougantini/CC BY SA 2

не које с муком избацују на површину магловита сећања и помешана осећања породила су стил Модијано. Стиг тих књига којима се увек служу да пошаље своје поруке, као сигнале светионика у ноћи, као боце бачене у море. Аутофикцију, често у подсмешљивом значењу, откривљују да је сувише предусретљива према ауторовом „ја“.

Никаквог самољубља, међутим, код Модијана, тоналитет је таман толико тачан да свеле рачуницу једног човека са сопственим животом. Пре него о аутофикцији, овде се ради о непоновљивој мешавини фикције и аутобиографије која само на Модијана личи. О својој